

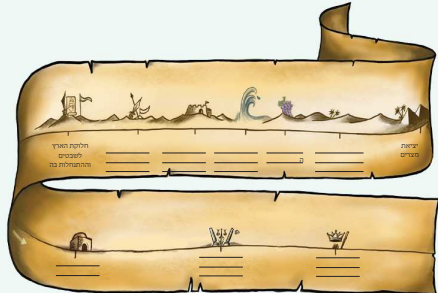
הקדמה לספר שמואל א'

יחידה 1: סדר האירועים מימי האבות ועד ימי שמואל הנביא

4 ספר שמואל א' | הקדמה

2. השלימו את האירועים בציר הזמן שלפניכם על פי הסדר שבו התרחשו.

האירועים: תקופת השופטים (שמואל השופט האחרון), חסא המרגלים, מעבר הירדן, מות יהושע, דוד המלך, הליכת ישראל במדבר, כיבוש הארץ וההתנחלות בה, כיבוש יריחו.

3. מה הם ההבדלים בין המלך ובין השופט? השלימו את הטבלה:

שופט	מלך
לשבת מסוים או למספר שבטים	
אב מוריש את מלכותו לבנו	
נבחר בארמון	
לפעמים צדיק ולפעמים לא צדיק	
איחד את עם ישראל סביבו	

שאלת הרחבה: כיצד יכול המלך לדעת האם הוא עושה את דבר ה', הרי לא הכול כתוב בתורה? מה יכול לעזור לו בכך?

3 ספר שמואל א' | הקדמה

הקדמה

יחידה 1 - סדר האירועים מימי האבות ועד ימי שמואל הנביא

ספר שמואל הוא השלישי בסדרן של הנביאים.

על פי המסורה שני הספרים - שמואל א' ושמואל ב' - אינם אלא ספר אחד, ורק המעתיקים והמפיסים חילקוהו לשני ספרים.

מפי חז"ל ידוע לנו ששמואל הנביא כתב את ספר שמואל עד פרק כ"ח פסוק ב', ומשם ואילך השלימוהו גד החוהה ונתן הנביא.

הספר נקרא שמואל לפי שמסופרים בו תולדותיו, נבואותיו ומעשיו אשר עשה, שהיה מנהיג את ישראל ושופטם ומוכיחם - ובכלל מעשהו משיחת שאול דוד.

על שמואל נאמר בתהילים: "משה ואהרן כהניו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענם..."

1. סדרו את שמות חלקי הספר בסדר הנכון:

- שמואל שופט את ישראל
- המלכת שאול והצלחתו מפלגת שאול
- עלי שופט את ישראל
- שאול רודף אחרי דוד
- ה מואס בדוד

3 ספר שמואל א' | הקדמה

הקדמה

יחידה 1 - סדר האירועים מימי האבות ועד ימי שמואל הנביא

ספר שמואל הוא השלישי בסדרן של הנביאים.

על פי המסורה שני הספרים - שמואל א' ושמואל ב' - אינם אלא ספר אחד, ורק המעתיקים והמפיסים חילקוהו לשני ספרים.

מפי חז"ל ידוע לנו ששמואל הנביא כתב את ספר שמואל עד פרק כ"ח פסוק ב', ומשם ואילך השלימוהו גד החוהה ונתן הנביא.

הספר נקרא שמואל לפי שמסופרים בו תולדותיו, נבואותיו ומעשיו אשר עשה, שהיה מנהיג את ישראל ושופטם ומוכיחם - ובכלל מעשהו משיחת שאול דוד.

על שמואל נאמר בתהילים: "משה ואהרן כהניו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענם..."

1. סדרו את שמות חלקי הספר בסדר הנכון:

- שמואל שופט את ישראל
- המלכת שאול והצלחתו מפלגת שאול
- עלי שופט את ישראל
- שאול רודף אחרי דוד
- ה מואס בדוד

הקדמה

ספר שמואל הנו הספר השלישי בספרי נביאים ראשונים. כרקע להבנת הספר נפתח בסקירה היסטורית שתיתן מבט כללי על התקופה שבה עוסק הספר. לאחר מכן נעסוק במטרת כתיבת הספר.

ספר שמואל א' עוסק בתקופה שאורכה כמאה שנה. כיצד? 40 שנות שפיטתו של עלי, 20 שנה מחורבן שילה עד מלחמת אבן העזר, 20-30 שנה לתקופת שמואל ומלכות שאול.

ספר שמואל ב' עוסק בתקופה קצרה יחסית של כ- 40 שנה, ימי מלכות דוד.

התכנים המרכזיים

תקופת השופטים

הפרקים הראשונים בספר שמואל ממשיכים את תקופת השופטים. על פי המסורת, תקופת השופטים ארכה כ- 366 שנה. בפרקים אלו אנו לומדים על שני השופטים האחרונים החותמים תקופה זו (עלי ושמואל). תפקידו של שופט היה להנהיג את העם. השופט היה איש מתוך העם שרוח ה' פעמה בו, והוא יצא להושיע את עם ישראל מהצרות שהיה שרוי בהם. השופטים היו מבני שבטים שונים, וכל שופט היה שונה באופיו ובדרכי הנהגתו מהשופט שקדם לו ומזה שבא אחריו.

בשונה ממלך, המעביר את השלטון לבנו, השופט הגיע למדרגתו בזכות אישיותו המיוחדת, שגררה אחריו את השבטים. כמובן, המינוי אינו יכול להיות ללא עזרתו והסכמתו של הקב"ה.

ספר שופטים מסתיים בפסוק "בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה".

מטרת הספר

מהי מטרתו של הספר? הגמרא בבבא בתרא (ט"ו, ע"א) כותבת ששמואל הנביא כתב את ספר שמואל עד פרק כ"ח אך לאחר שהוא מת, גד החוזה ונתן הנביא המשיכו את כתיבת הספר. כתיבת הספר ע"י הנביאים לא באה לספר תיאורים היסטוריים בלבד, אלא לתת מבט רוחני על אירועי התקופה. אם כן, נראה שהמטרה העיקרית של הספר היא להוות גשר בין תקופת שלטון השופטים לתקופת שלטון המלכים, תוך תיאור של התהליך שהוביל למלוכה בישראל ולא את המלוכה עצמה (את זה נלמד בספר מלכים). דרך תיאור זה נלמד על שאלת מינוי המלך, תהליך מינויו, תפקידי המלך והמידות המאפיינות את מלך ישראל. יחד עם זאת, לאורך כל הספר ישנו דגש משמעותי על ההליכה אחר דבר ה' והשמיעה בקולו. קרבת ה' היא הגורמת לקבלת הטוב והתרחקות מקרבת ה' היא הגורמת לרעה.

ספר שמואל מתאפיין במלחמות רבות. דרך תיאור המלחמות נוכל לעמוד על ההבדל בין תקופת השופטים לתקופת המלוכה. הן בספר שופטים והן בספר שמואל מתוארות מלחמות ישראל בפלשתים. אולם ישנו הבדל בין המלחמה בפלשתים בספר שמואל והמלחמה בפלשתים בספר שופטים. ההבדל הוא שבספר שופטים המלחמה הייתה מקומית פרטית של שופט אשר מציל שבטים מסוימים מעול השעבוד הפלשתי. לעומת זאת בספר שמואל המלחמה היא מלחמה ציבורית של כל עם ישראל אשר מתגייס להכנעת

הפלשתים. המוביל של המלחמה הוא מלך ישראל.

מבנה ספר שמואל א'

הספר נחלק לשני חלקים מרכזיים כשבכל אחד מהם מספר חלקים:

חלק ראשון: פרק א' - פרק י'

חלק זה מהווה המשך לספר שופטים ומתאר את שלטונם של עלי הכהן ושמואל הנביא. עיקרו נסוב סביב סיפור חייו של שמואל מילדותו ועד זקנותו, תוך תיאור חורבן שילה, שביית ארון ברית ה' וחזרתו למקומו. חלק זה מסתיים בבקשת העם משמואל למנות מלך. ובתיאור תהליך הגעתו של שאול למלכות.

חלק שני: מלכות שאול

שאול מולך: פרק י' - פרק י"ח

חלק זה עוסק בתיאור המלכת שאול ופרידת שמואל מהעם. שאול במולכו מאחד את העם ומוביל את ישראל במלחמה נגד אויביו. בסופו של דבר שאול אינו ממלא את המשימה שה' שלח אותו אליה, ולכן נקרעת מלכותו ממנו וניתנת לדוד שמושיע את ישראל במלחמות.

שאול רודף אחרי דוד ונופל ממלכותו: פרק י"ח - פרק ל"א

חלק זה מתאר את עוינות שאול לדוד ורדיפתו אחר דוד. דוד בורח ונוודד למקומות רבים. בבריחתו, נאספים אליו אנשים רבים המסייעים לו בבריחתו. בסופו של חלק זה מתוארת מפלתו ומותו של שאול.

המסרים העולים מן היחידה

1. **לידת מלכות ישראל** - לאחר תקופה ממושכת בת מאות שנים של חוסר שלטון יציב בישראל, מתחילה מלכות המביאה יציבות לעם ישראל.
2. **שמיעה בקול ה'** - המלכות בעם ישראל צריכה ללכת אחר דבר ה' ובכך היא מקבלת סיוע וחזקת מאת ה'.

הצעות להמחשה ולהרחבה

כדי למקם את התלמידים בציר הזמן, יש לצייר את מהלך האירועים: יציאת מצרים, הליכת ישראל במדבר ארבעים שנה, כניסת עם ישראל לארץ, כיבוש הארץ וההתנחלות בה, מות יהושע, תקופת השופטים (שמואל השופט האחרון), שאול המלך, דוד המלך.

ניתן לעשות זאת במספר דרכים:

א. טבלה על הלוח: בעמודה אחת כותרת התקופה (תקופת דוד המדבר, תקופת ההתנחלות, תקופת השופטים, תקופת המלכים) ובעמודה שנייה - האירועים. בתקופת המלכים נשאיר את משבצת האירועים ריקה.

ב. בניית ציר זמן על הלוח: מן האבות ועד לכניסה לארץ - המראה את התממשות ההבטחות לאבות.